

že praktické potíže záležejí v jádru věci v tom, že jest žalobce nucen, by zjistil, čím jest statek, jehož hospodářská správa zavdala podnět k žalobě, a by dle toho řídil žalobu na osobu, jejímž zmocněncem hospodářská správa byla a již jediné bylo by pak lze žalovati, jednak, že rozsudek, směřující proti hospodářské správě, jež jako taková nemá právní osobnosti, byl by na dobro bezcenným a nevykonatelným. Ježto pak žalobce houževnatě trvá na tom, že chce míti žalování hospodářskou správu jako takovou, nelze proti jeho vůli vycházeti z předpokladu, že snad jen nedopatřením žalován jest zmocněnec místo zmocnitele, a nelze pokusiti se o nápravu, jež za tohoto předpokladu byla by snad možnou.

Čís. 465.

Zákon o statkových úřednících (ze dne 13. ledna 1914, čís. 9 ř. zák.).

Ustanoven-li úředník na dobu několika let proti jednorocní výpovědi s tím, že po uplynutí doby té prodlužuje se trvání služby o další určenou řadu let, neužije-li žádná strana výpovědi, lze výpověď dáti pouze rok před ukončením prvotně ujednané doby služební, nikoli i za jejího trvání.

Byv bezdůvodně propuštěn ze služby, má úředník ihned nárok na všechny služební požitky, připadající na zbývající služební dobu. Musí však dáti si sraziti to, co dle § 1162 b) obč. zák. i jinakému zaměstnanci se odpočítává.

V tom, že zaměstnavatel, věda o důvodu propuštění, důvodu toho bez zbytečného otálení nepoužil, lze po případě spatřovati zřeknutí se tohoto důvodu.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, R I 140/20.)

Žalobce přijal místo ředitele panství žalovaného smlouvou ze dne 21. července 1916, v níž bylo ohledně trvání služebního poměru stanoveno: »Doba ustanovení služebního určuje se na 10 let s jednorocní výpovědí. Po uplynutí doby té prodlužuje se trvání služby o dalších 5 let, neužije-li žádná strana práva výpovědi.« Žalobce nastoupil službu dne 1. září 1916. Žalovaný dal žalobci dne 20. listopadu 1918 výpověď a poskytl mu služební požitky do konce prosince 1918, načež byl žalobce zaměstnán v různých podnicích. Žalobce domáhal se platu i ostatních služebních požitků za dobu až do 31. srpna 1926, uváděje, že žalovaný mu dal výpověď bezdůvodně, proti čemuž žalovaný uvádí celou řadu služebních poklesků žalobcových, pokládaje je za dostatečný důvod ku propuštění žalobce ze služby (§ 29 zákona o úřednících statkových). Procesní soud první stolice zamítl žalobu pro tentokráte, pokud šlo o zažalované požitky služební za dobu až do 30. listopadu 1919; jinak zamítl žalobu vůbec. Důvody: Jednotlivé žalovaným uváděné poklesky služební nebyly soudem uznány dostatečnými důvody propuštění. Naproti tomu odůvodněna jest námitka žalovaného, že byl oprávněn dáti žalobci kdykoliv výpověď. Ze znění smlouvy plyne, že doba služební smluvena byla na 10 let, že však poměr služební rozvázán mohl býti po předchozí jednorocní výpovědi, kdykoliv kteroukoliv stranou. Žalovaný dal žalobci výpověď 20. listopadu 1918 a měl tedy žalobci slušné až do 1. prosince 1919 vyplácti a ostatní požitky poskytovat. Nesporno jest, že obdržel žalobce slušné i ostatní

požitky do 31. prosince 1918. Jest tedy na žalovaném, aby žalobci ještě za 11 měsíců služné s ostatními služebními emolumenty vyplatil. Žalobci přísluší dle § 32 zákona ze dne 13. ledna 1914, čís. 9 ř. zák. na služném a ostatních požitcích (náhrada za palivo, tantiema atd.) za 11 měsíců celkem 11.881 K 01 h. Naproti tomu musí si nechat žalobce sraziti dle § 1162 b) obč. zák. to, co obdržel v téže době na služném od svých pozdějších zaměstnavatelů, což činí 9.262 K 50 h, takže má celkem k požadování do 1. prosince 1919 2.618 K 51 h. Ježto však tento peníz ve smyslu § 10 zákona ze dne 13. ledna 1914, čís. 9 ř. z. nebyl v době podání žaloby splatným, bylo žalobu ohledně tohoto peníze pro tentokráte (§ 1162 b) obč. zák.), ohledně ostatní částky pak vůbec jako bezdůvodnou zamítnouti. Odvolací soud zrušil k odvolání obou stran rozsudek a nařídil soudu první stolice, by, vyčkaje pravomoci, ve věci dále jednal a ji znovu rozhodl. Důvody: Se služebním poměrem, ujednaným na určitý čas, nesnáší se nikterak výpověď, neboť by to tajilo v sobě odpor v doložce (*contradictio in adjecto*). Proto také zákon vždy a všude rozeznává mezi službou na určitý čas a službou na neurčitý čas a pouze při této zná rozvázání výpovědi (§ 18 zákona o úřednících statkových, § 19 zákona o obch. pom. a j.), rovněž tak při nájmu. Smlouvu, která určuje dobu služební na 10 let a ustanovuje zároveň jednoroční výpověď, dlužno tedy i nyní, kdy původní doslov § 914 obč. zák. už neplatí, vyložit tak, že výpověď nesmí nijak alterovati trvání 10leté doby služební, a že tedy má ustanovení o ní pouze ten význam, že je jí možno zameziti prodloužení služební doby o dalších pět let, jak to také druhá věta výslovně vytýká. Mylně tedy první soud pojímá smlouvu, maje za to, že sice uzavřena byla na 10 let, a že každá strana má právo rozvázati ji kdykoliv jednoroční výpovědí. Tento výklad obstát nemůže, poněvadž by pak ustanovení, že smlouva se uzavírá na 10 let, nemělo pražádného významu. Z toho vyplývá, že žalovaný mohl služební poměr rozvázati předčasně (t. j. před uplynutím 10 let či před 1. zářím 1926) toliko tehdy, měl-li důležitý důvod ku předčasnému propuštění žalovaného po rozumu § 29 zákona o úř. stat. A takový on uplatňuje, o čemž níže. První soud neuznává, že tu byl platný důvod k propuštění, nýbrž uznává platnost jednoroční výpovědi, ale přece užívá § 1162 b) obč. zák., který dán jest právě pro případ bezdůvodného předčasného propuštění, jež první soud, jak řečeno, popřel. Tu dlužno uvésti toto: § 38 zákona o úř. statk. ustanovuje, že, pokud zákon o úř. statk. sám žádného předpisu nemá, platí předpisy občanského zákona, což i § 153, odstavec druhý, III. nov. opakuje. To znamená, že občanský zákon má vyplniti pouze mezery zákona o úř. stat. a nastoupiti tam, kde tento v určité dané otázce žádného předpisu nemá. Nikterak tedy III. novela, ač je mladší, nederogovala předpisům zák. o úř. statk. Byl-li zaměstnanec bezdůvodně propuštěn před projitím určité smluvené služební doby, má dle § 32 zák. o úř. st. nárok na všechny služební požitky za celou služební dobu až do jejího uplynutí, a to bez ohledu na to, že třeba ihned jinde službu našel, a to třeba i lépe placenou, a je tento nárok splatný ihned, což sice náš předpis na rozdíl od § 29, odstavec druhý zák. o obch. pom. výslovně nepraví, ale rozumí se to samo sebou, již proto, že nárok ten pomíjí v 6 měsících od propuštění (§ 33 zák. o úř. st.). To všecko jest v praxi zákona o obch. pom. již od jeho počátku bezpochybně a neúchylně uznáváno (viz rozh. u Fuchse

k § 29 zák. o obch. pom.), ale platí i zde. Podotknouti jest, že mylný jest názor Hirsche (Güt. B. G. 1914 — al. 3 k § 32), že předpokladem nároku jest, by zaměstnanec byl ochoten k plnění služeb, an prý je to vlastně nárok na plnění smlouvy. Nikoliv, jestiž to nárok pro »předčasné propuštění« (§ 33) a sice náhradní (§ 32 i bez újmy »dalších« náhradních nároků), jak jej i zákon o obchod. pom. nazývá (§ 34). Zaměstnavatel, propustiv bezdůvodně zaměstnance, musí sice sám smlouvu úplně splniti a to najednou celou, ale nemůže žádati splnění i od něho, neboť nemůže propuštění jednostranně vzíti zpět. (Grünberg G. B. G. 1914 k § 32). Byl-li tedy žalobce bezdůvodně propuštěn, má nárok na všechny smluvní požitky až do 1. září 1926, aniž mu smí nárok ten zkracován býti na míru § 1162 b) obč. zák. O důvod propuštění tedy jde. Co se týče této otázky, probírá prvý soud všechny důvody propuštění, žalovaným uplatňované, a neuznává žádného. Odvolací soud souhlasí s názorem prvního soudu ohledně některých žalovaným uplatňovaných důvodů propuštění. Nemůže však zcela souhlasiti ohledně dvou uplatňovaných důvodů. Prvý soud zjistil jednak, že z jara 1917 žádal žalobce lesmistra W.—a, by poslal vagon dříví na jistého soukromníka, a když W. to odmítl s tím, že žalovaný vyhradil si sám vagonové zásilky, tu že žalobce řekl, že ten o tom nemusí ničeho vědět. Prvý soud nespatřuje v tom nic závadného. Avšak odvolací soud pojímá to jinak. Když řiditel podřízenému úředníku dá na srozuměnou, že věc, kterou majitel velkostatku zakázal, mohla by se přece provésti, že by se to totiž jemu mohlo zatajit, tu právem majitel ztrácí k takovému řiditeli důvěru (§ 29 cit. zák.), neboť je to porušení povinnosti věrnosti a hraničí tedy přímo na nevěrnost ve službě. Neboť kdyby W. byl na to přistoupil, dělo by se za zády majitele něco, co on zakázal, a dělo by se to právě na popud řiditele, jenž naopak takovým věcem čeliti má. Majitel, dověděl se o tom, měl tedy důvod k podezření, k nimž takové skryté jednání příčinu zavdává, neboť že by to zůstalo při pouhém přestoupení zákazu, aniž tím sledován byl nějaký osobní zájem, nedá se majiteli dobře myslet. Avšak věc stala se již z jara 1917 a v celém jednání není zmínky o tom, kdy se to žalovaný, jenž to ještě ani v propouštěcím dopise ze dne 20. listopadu 1917 neuvádí, dověděl. Ale to je rozhodné. Neboť propouštěcí důvod musí uplatněn býti bez zbytečného odkladu, pravidelně při nejbližší výplatě služného, jinak se má důvodně za to, že zaměstnavatel poklesek promíjí (§ 863 obč. zák.). Nelzeť dopustiti, by si zaměstnavatel uchovával propouštěcí důvody tak říkajíc do zásoby, by jich užil, až se mu hodí, až sil zaměstnancových, jichž nyní postrádá nechce, potřebovatí nebude, a udržoval ho takto po nedohlednou dobu v trapné nejistotě. To na půli zákona o obchod. pomocnících dávno se uznává, ale musí platiti i zde. Kdyby zaměstnavatel při nejbližší příležitosti udělil provinilci výtku, ale víc nic, bylo by to zajisté prominutí. Tím spíše však prominul, když toho ani nevytýká. Nevadí arci, dověděl-li se zaměstnavatel o důvodu teprv po propuštění, neboť to, že nemohl ho užiti při propuštění, nevěda o něm, nebrání mu, by ho neuplatňoval v procesu. To jest rovněž již vyjednaná věc. Je tedy třeba zjistiti, kdy se žalovaný o řečeném poklesku žalobce dozvěděl. Prvý soud zjistil dále, že žalobce roku 1917 na svůj dopis, že chce mouku koupiti, obdržel od stavitele C-a, s nímž byl velkostatek v obchodním spojení, dva pytlíky mouky 15—20 kg, že pak žádal o sdělení, co mouka stojí, neobdržel však odpovědi a je za ni posud

dlužen. Také tu neshledává prvý soud důvodu propouštěcího. Leč případ tento nelze jen tak odmítnouti. Dlužno uvážiti, zdali žalobce dle celého stavu věci, an C. ničeho nepožádal, a on ničeho nedal, mouku od něho nepřijal darem, kterýž dar byl by se stal jistě jen vzhledem k C-ovu spojení obchodnímu s velkostatkem, kde žalobce byl řídícím úředníkem a zval dle zjištění prvního soudu C—a, když se o cenu dříví s lesními úředníky dohodnouti nemohl, aby přišel k němu, že se spolu dohodnou. Mimo to však je třeba napřed zjistiti, zdali vůbec bylo žalobci vzhledem k jeho deputátu obilnímu třeba, by o mouku se ucházel, což se posud posouditi nedá, když ani početnost jeho rodiny není udána, a, pakli s deputátem nestačoval, proč se obrátil na C—a (stavitele) místo na příslušného živnostníka (mlynáře a pod.) a, když by se pak shledalo, že je to skutečně přijetí prospěchu v činnosti, se službou souvisící dle § 29 č. 4 zákona, nebo že to zakládá ztrátu důvěry dle téhož § čís. 1. aspoň ve spojení s případem shora zmíněným, dlužno dále zjistiti, kdy se žalovaný o tom dověděl, při čemž vše platí, co bylo již řečeno. Je tedy věc nezralá a bylo dle § 496 čís. 2 a 3 c. ř. s. tak rozhodnouti, jak se stalo.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl rekursu žalovaného.

D ů v o d y:

Mylně domnívá se stěžovatel, že smlouva služební uzavřena byla sice na deset let, avšak s právem oboustranné za této smluvené doby kdykoli přípustné jednorroční výpovědi. V tom směru při výkladu smlouvy služební přisvědčiti sluší plně vývodům soudu odvolacího, že jednorroční výpověď smluvena byla jen před vypršením desítileté doby služební, nemělo-li nastati mlčky prodloužení smlouvy na dalších pět let. Výklad, jak jej stěžovatel v rekursu svém podává, padá sám sebou, neboť právě posledního desátého roku jest dle dalšího ustanovení smlouvy nutná roční výpověď, jinak by nezhasl poměr služební projitím desítiletí — jak stěžovatel míní, nýbrž prodloužil by se mlčky o dalších pět let. Zcela případně poukazuje odvolací soud k tomu, že smlouvy musí se vykládati tak, aby neobsahovaly odporu. A takový by tu byl, kdyby roční výpověď byla prohlášena za přípustnou kdykoli za smluvené doby. Nemohlo by totiž opomenutí výpovědi v posledním roce přivoditi prodloužení smlouvy na dalších pět let, kdyby výpovědi během jich opět kdykoli mohl poměr služební býti rozvázán. Ostatně doslov smlouvy nestanoví přípustnost výpovědi kdykoli v, nýbrž stanoví desítiletou dobu služební s právem jednorroční výpovědi t. j. že před ukončením desítiletí má každá strana právo a spolu povinnost dáti na rok předem výpověď, aby prodloužení smlouvy, zároveň ujednané, nenastalo. V tom směru nelze tedy vytýkati usnesení odvolacího soudu nesprávné právní posouzení. Rovněž zcela správně usuzuje odvolací soud, že, bude-li prokázáno, že žalovaný bez důvodně přerušil předčasně se žalobcem na 10 let uzavřenou služební smlouvu, má tento vedle § 32 zákona ze dne 13. ledna 1914 čís. 9 ř. zák. i h n e d nárok na služné a všechny služební požitky za celou dobu do smluveného času, na který byl zjedнан, se nedostávající. To plyne zcela zřejmě z doslovu citovaného zákonného předpisu, který stanoví, že v takovém případě přísluší k službě zjednanému ta částka na služebních platech a odškodnění za naturální požitky a byt připadající na celou dobu až do vy-

pršení smluvené doby služební. Jest sice pravda, že ustanovení o poměrech služebních normovaná v § 150 III. nov. k obč. zák. platí na takové služební poměry, které před platností tohoto zákona byly založeny, jen když 1. ledna 1917, kdy zákon ten začal již všeobecně účinkovati, trvaly, takže, poněvadž služební poměr, o nějž jde, až po 1. lednu 1917 byl rozváznán, možno zde užiti též předpisů § 1162 b) obč. zák. (§ 152 III. nov.). Nicméně ustanovení občanského zákoníka lze zde použiti jen potud, pokud v zákoně ze dne 13. ledna 1914 čís. 9 ř. zák. není zvláštního ustanovení (§ 153 nov. III. k obč. zák. a § 38 zákona o úřednících statkových. Poněvadž však právě citovaný speciální zákon zřejmě a výslovně ustanovuje, co přísluší při předčasném neoprávněném propuštění na určitou dobu služební přijatého úředníka a určuje v § 32, že přísluší mu plat a jiné emolumenty za celou dobu do vypršení smluveného času chybící, nemá tu místa ustanovení poslední věty § 1162 b) obč. zák., nýbrž platí, jak správně odvolací soud vyvodil, že může žádati to, co by mu během doby příslušelo, ihned jako náhradu škody bezdůvodným předčasným rozvázáním služebního poměru, tedy jednostranným porušením smlouvy způsobené. Tomu nasvědčuje, jak správně poukázal již odvolací soud, i předpis § 33 zák. ze dne 13. ledna 1914, čís. 9 ř. zák., dle kterého by nárok ten, kdyby nebyl na soud vznesen, do 6 měsíců zanikl. Avšak mylně se domnívá odvolací soud, že zaměstnaný má zmíněný nárok za v š e c h o k o l n o s t í a že proto nemusí si vpočítati to, čeho nabyl jinakým zaměstnáním v době, po kterou by byl služební poměr trval. Ustanovení takové v § 32 cit. zák. zřejmě obsaženo není a nedá se také ani z doslovu jeho odvoditi, zvláště také nikoli z té okolnosti, že nároky jeho stanou se ihned při rozvázání služebního poměru splatnými. To vysvítá z ustanovení § 1162 b) obč. zák., který, ač tytéž nároky rovněž ihned stávají se splatnými a zanikají praeclusi dle § 1162 d) obč. zák., nejsou-li do 6 měsíců na soud přivedeny, přece vylučuje srážky jen z platů za první tři měsíce a to dle motivů vládních k tomuto citovanému zákonnému místu proto, že pravděpodobně tolik času jest potřebí, by propuštěný nové služby si zjednal. Nutnost srážek těch vyplývá ostatně také ze všeobecných zásad o náhradě škody. Je-li tu totiž případ bezdůvodného propuštění zaměstnaného úředníka před projitím smluvené doby služební, pak porušil zaměstnavatel svou vinou smlouvu služební a zaměstnaný může proto žádati náhrady za škodu tím mu způsobenou. Jedná se tedy o nárok z n á h r a d y škody, jakým ho také § 32 zákona ze dne 13. ledna 1914 č. 9 ř. zák. výslovně nazývá. O to, co propuštěný zaměstnanec v době, na kterou byl zjednán, jinakou službou vydělá, a co by byl jinak, kdyby byl služební poměr dále trval, nevydělal, o to se jeho škoda zmenšila. Právem tudíž odpočítal prvý soud jiné příjmy žalobcovy a bude je odpočítati i tehdy, prokáže-li se, že i ony dva důvody, kterými žalovaný předčasné propuštění žalobcovo ze služby ospravedlňuje, a jichž vyšetření odvolací soud právem neshledává úplným, nelze uznati za podstatné. Mylně má stěžovatel za to, že již okolnosti, jež při zmíněných dvou důvodech byly již prvním soudem zjištěny, postačují k tomu, by uznáno bylo, že měl žalovaný podstatnou příčinu k propuštění žalobce, poněvadž jimi prokázáno, že nebyl tak věrný, by zachoval si jeho důvěry, a že přijímal neoprávněné dary za činnost, s úřadem jeho související. Právě tyto podstatné požadavky, by tu byl skutek, který činí zaměstnaného důvěry zaměstnavate-

lovy nehodným a by dary nebo prospěchy přijímány byly od třetí osoby za činnost s úřadem spojenou, nebyly dostatečně objasněny a proto odvolacím soudem nařízené doplnění jeví se nutným, mimo to i proto, by vyšetřeno a zjištěno bylo, zdali žalovaný, věda o zmíněných jím žalobci nyní vytýkaných skutcích, jemu je mlčky neprominul, neuplatňuje jich a podržuje ho přes to ve svých službách, patrně proto, že důvěry nepozbyl a přesvědčen byl, že dárek s činností žalobcovou v úřadě nijak nesouvisí. Pokud se ostatních, žalovaným uplatňovaných propouštěcích důvodů týče, správně je ani odvolací soud za podstatné neshledal.

Čís. 466.

Bylo-li k žalobě manželky o rozvod manželství z manželovy viny a o výživné uznáno na rozvod manželství z obapolné viny manželů, jest na procesním soudu, by sám od sebe si položil a rozřešil otázku, zda manželce nepřísluší výživné dle dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. a n.

(Rozh. ze dne 30. března 1920, R I 160/20.)

Manželka domáhala se rozvodu pro opětovné citelné urážky manželovy a žádala zároveň výživné 500 K měsíčně. Procesní soud první stolice, zjistiť, že důvod rozvodu, uplatňovaný manželkou, jest pravdivým, že však též manželka manželovi ubližovala a soulož mu odpírala, uznal na rozvod manželství z obapolné viny a zamítl nárok manželčin na výživné, ježto dle § 1264 obč. zák. přísluší přiměřené výživné pouze bezvinnému manželovi a že tu není důvodů slušnosti, jež má na mysli dvorský dekret ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. a n., aniž by v tomto směru názor svůj nějak byl odůvodnil. Odvolací soud zrušil k odvolání žalobkyně rozsudek soudu první stolice ve výroku o výživném a vrátil věc soudu první stolice, by vyčkaje pravomoc, znovu v tomto směru věc projednal a rozhodl. Důvody: Ačkoliv se žalobkyně domáhala v žalobě výživného pouze na základě závazku manželova dle § 91 obč. zák., na základě něhož jí však nemohlo vzhledem k výsledku sporu a ustanovení § 1264 obč. zák. býti přirčeno, přece správně zabýval se procesní soud první stolice také ustanovením dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s., ježto základem, z něhož bylo výživné požadováno, jest manželství, jež mělo býti rozvedeno a také skutečně rozvedeno bylo, při čemž není nutno, by byl správně uveden zákonný předpis, z něhož nárok na výživné vyvěrá, jen když lze jej vyvoditi na základě uvedených okolností i z jiného zákonného předpisu. Nelze však souhlasiti s názorem soudu první stolice, jenž odmítá nárok žalobkyně na výživné prostě z toho důvodu, že tu není důvodů slušnosti. V řízení před soudem první stolice nebylo o nároku žalobkyně s tohoto hlediska vůbec jednáno. Zda jsou tu důvody slušnosti, jež by mluvily pro přiznání výživného manželce, třeba zevrubně vyšetřiti. Přichází tu v úvahu zejména, v jakém poměru jest zavinění manželčino k zavinění manželovu, zda jest hodna dobrodiní zmíněného dvorského dekretu a zda výživného potřebuje. Jest povinností soudu (§ 182 c. ř. s.), by poměry ty objasnil. Přišlo by zde i v úvahu, zda manželka má jmění, zda a pokud jest schopna výdělku. V těchto směrech jest